

Γιώργος Αναγνώστου*

Ρήξεις σε κανονιστικά αφηγήματα

Η πρόσκληση εκ μέρους της Έδρας Κ.Π. Καβάφη του Πανεπιστημίου του Μίσιγκαν με προσανατολίζει προς μια προσωπική αποτίμηση ενός παραδείγματος ρήξης που επιχειρώ εδώ και χρόνια ως δίγλωσσος συγγραφέας στις Ηνωμένες Πολιτείες. Πρόκειται για μια ρήξη που επιτελείται ενάντια σε κανονιστικά αφηγήματα τα οποία ακυρώνουν την εσωτερική ετερογένεια της συλλογικότητας που συχνά αποκαλείται διασπορά. Αισθάνομαι την ανάγκη να μοιραστώ σκέψεις και βασικές επισημάνσεις που αποκόμισα από αυτήν την συνεχή επί δύο δεκαετίες πρακτική ρήξης.

Η συγκεκριμένη ρήξη εκφράζεται μέσω δύο τρόπων γραφής. Ο πρώτος αφορά την πανεπιστημιακή γραφή και πηγάζει από το πολιτικό ήθος της ασυμβίβαστης καταπολέμησης κάθε εξουσίας που προωθεί τα ηγεμονικά της συμφέροντα μέσω μεθόδων σίγησης των αντιπάλων. Το πεδίο στο οποίο εξασκώ αυτήν την κριτική παρέμβαση είναι η «Ελληνική Αμερική» (Greek America), και ο πολιτικός όρος «παρρησία» ως «ελευθερία έκφρασης» και αλήθειας αποδίδει τον τρόπο ρήξης.¹ Το θεσμικό πλαίσιο στο οποίο εξασκώ αυτήν την πρακτική είναι το πανεπιστήμιο το οποίο υποστηρίζει τον ανοικτό κριτικό λόγο.

Αυτός ο τρόπος ρήξης συνεχίζει να μου υπενθυμίζει την δύναμη της εξουσίας να εκτοπίζει ετερόδοξες ιδέες, ιδιαίτερα όταν αυτές εκφράζονται σε μεγέθη μικρής κλίμακας. Αυτή η κατάσταση με ωθεί προς δύο κατευθύνσεις: (α) συνέχιση της παρεμβατικής γραφής με στόχο όχι την άμεση ανατροπή της ορθοδοξίας αλλά ως πεισματική πράξη καλλιέργειας και ενδυνάμωσης χώρων φιλόξενων στην ετεροδοξία· και (β) την αναζήτηση εναλλακτικών τρόπων μετρίασης του επικρατούντος συστήματος.

Ο δεύτερος τρόπος ρήξης μου με κανονιστικά αφηγήματα μέσω γραφής αφορά δίγλωσσα, ενίοτε παιγνιώδη, ποιητικά πειράματα. Αντί για απευθείας συγκρουσιακή κριτική αυτός ο τρόπος δημιουργεί έναν πολιτιστικό χώρο στον οποίο επιτελείται μια παραγκωνισμένη θεώρηση της διασποράς: αυτής του μείγματος πολιτισμικών εκφράσεων, διάσχισης γλωσσικών συνόρων, ποιητικής δυνατότητας της διγλωσσίας, καθώς και της εσωτερικής πολλαπλότητας του διασπορικού υποκειμένου.

Αυτό που αποκόμισα από αυτήν την πρακτική είναι η ύψιστη σημασία μιας θεωρητικά αναπτυγμένης λογοτεχνικής κριτικής και στην Ελλάδα και στην διασπορά η οποία να είναι σε θέση να εμπλακεί δημιουργικά με εκφράσεις διασποράς οι οποίες ανοίγουν μονοπάτια πέρα από τα πε(ρ)πατημένα. Ο ρόλος της κριτικής κοινότητας στην διάχυση καινοτόμων ιδεών τόσο στις αίθουσες διδασκαλίας όσο και γενικότερα στην δημόσια σφαίρα είναι ζωτικός.

Επομένως, για την δημόσια κυκλοφορία των ρήξεων που προανέφερα δεν περιορίζομαι στην χρήση επιστημονικών και λογοτεχνικών δημοσιευμάτων. Τις εκφράζω— «μεταφράζω» αν θέλετε—σε δημοσιογραφικά άρθρα, διδασκαλία, δημοσιεύσεις σε μη πανεπιστημιακά φόρουμ, μπλογκ, καθώς και συνεργασίες με συναδέλφους στις εθνοτικές

και διασπορικές σπουδές. Μία παράλληλη δράση αποτελεί και η επιμέλεια ενός εκλεκτικού διαδικτυακού περιοδικού—[*Ergon: Greek American Arts and Letters*](#)—φιλόξενου σε λόγους ρήξεων και εξορύξεων απαγορευμένων ιδεών.

Συμπερασματικά, η κεντρική ιδέα είναι ότι η ρήξη μέσω γραφής με πολιτισμικές εξουσίες στην διασπορά ενδυναμώνεται μέσω του αντίστοιχου παρεμβατικού λόγου πανεπιστημιακών και ποιητών που ζουν και δρουν στην Ελλάδα στα πλαίσια πλέον μια διεθνικής συλλογικότητας που μάχεται τον κανονιστικό έλεγχο της ελληνικής ταυτότητας παντού.

1. Michel Foucault, *The Government of Self and Others: Lectures at the College de France 1982-1983* (2010), edited by Frederic Gros, trans. by Graham Burchell, Palgrave Macmillan.

* Καθηγητής της Έδρας Μιλτιάδη Μαρινάκη για την Νεοελληνική Γλώσσα και τον Πολιτισμό στο Νεοελληνικό Πρόγραμμα του Πολιτειακού Πανεπιστημίου του Οχάιο, συγγραφέας και επιμελητής/εκδότης.